

Тема: Актуальні проблеми сучасності (2 год.)*

План

1. Використання досягнень НТР.
2. Екологія навколишнього середовища.
3. Проблеми роззброєння і конверсії, боротьба з міжнародним тероризмом.
4. Соціальні проблеми людства.

Заняття розпочнемо зі вступної частини, де в загальних рисах розкриваються глобальні проблеми людства на сучасному етапі. З'ясуємо суть термінів *глобалізація, глобальний*, виділяємо групи проблем: 1) міжнародні (зовнішньополітичні) – роззброєння і конверсії, боротьба з міжнародним тероризмом; 2) економіко-природничі – екологічна, сировинна, енергетична, освоєння Світового океану й космосу; 3) соціальні – подолання злиднів, боротьба з голодом, хворобами, проблеми народонаселення.

Перше питання присвячене досягненням третьої науково-технічної революції (середина ХХ – початок ХХІ ст.). Потрібно охарактеризувати появу нових джерел енергії (атомна енергетика, вітрова, біохімічна, сонячна, геотермальна та ін.) в зв'язку з поступовим вичерпанням викопних природних ресурсів: виробництво нових матеріалів (надтвердих і жаростійких сплавів, нових видів синтетичних речовин, тканин, волокон, кремнійорганічних сполук, монокристалів та ін.); створення нових інформаційних технологій та єдиного всесвітнього інформаційного простору; виробництво нових видів зброї, космічної техніки, освоєння навколосонячного та навколосонячного простору; досягнення в галузі генної інженерії; поява нових видів транспорту та засобів зв'язку, лікувальних препаратів; використання нових технологій у сільському господарстві і т.п.

Слід назвати країни, які є піонерами в галузі науково-технічних досягнень, показати вплив НТР на спосіб життя людей, на стан навколишнього середовища, на стан політичного життя країн світу, розвиток інтеграційних процесів.

Важливого значення на сучасному етапі розвитку людства набуває екологічна проблема, тобто збереження навколишнього середовища, в якому мешкає людина. Тут діють суперечливі тенденції: техногенна природа прогресу, який супроводжується руйнуванням навколишнього середовища, виснаженням родовищ корисних копалин, необхідністю утилізації відходів виробництва та життєдіяльності населення. Ці проблеми поглиблюються демографічними процесами, в основі яких лежить зростання кількості населення на планеті, що посилює його вплив на природу. Екологічні проблеми вимагають збільшення матеріально-фінансових витрат на збереження навколишнього середовища (навести конкретні приклади).

Змістом третього питання є проблеми роззброєння і конверсії, боротьба з міжнародним тероризмом. Оскільки ці теми частково розглядалися на попередніх семінарських заняттях, то обмежимося тлумаченням понять *мілітаризація, роззброєння, конверсія*, завданнями, які стоять перед людством у цій галузі: ліквідація ядерної зброї та суттєве обмеження звичайних озброєнь, переобладнання підприємств військово-промислового комплексу на випуск мирної продукції, використання звільнених коштів на підвищення життєвого рівня

населення планети. Доцільно показати вплив роззброєння і конверсії на стан світового ринку, можливість поглиблення кризових явищ в економіці, зниження рівня зайнятості населення.

Говорячи про міжнародний тероризм, акцентуємо увагу на можливих шляхах його подолання, серед яких провідне місце мають зайняти об'єднані зусилля країн світу на ліквідацію міжнародних терористичних організацій та їх лідерів. Однак дехто національно-визвольну війну народів за здобуття незалежності схильний вважати проявом тероризму, з цього приводу на занятті можна розгорнути дискусію (війни в Чечні, Іраку, Афганістані та ін.).

Чільне місце на семінарському занятті мають зайняти *соціальні проблеми людства*. Серед них чи не найважливіше значення має проблема народонаселення. В цілому кількість населення в світі неупинно зростає, передбачається, що у порівнянні з 2000 р. у 2050 р. кількість населення зросте у 1,5 раза і досягне 9 млрд. осіб. Тенденції росту можна проаналізувати за даними наступної таблиці:

Темпи приросту населення (у %)

Країни, частини світу	1950-1955	1965-1970	1990-1995	2010-2015
Світ	1,78	1,99	1,57	1,20
Розвинуті країни	1,20	0,81	0,40	0,18
Країни, які розвиваються	2,05	2,36	1,88	1,41
Африка	2,20	2,65	2,81	2,50
Азія	1,89	2,44	1,70	1,14
Європа	0,79	0,67	0,27	0,14
Латинська Америка	2,70	2,58	1,84	1,18
Північна Америка	1,80	1,13	1,06	0,66

Подивіться уважно на цю таблицю і дайте відповідь на такі питання: 1. Яка загальна тенденція приросту народонаселення? 2. Чому темпи приросту населення у країнах Африки, Азії і Латинської Америки вищі, ніж у країнах Європи та Північної Америки? 3. Чи зупиниться у майбутньому приріст населення на земній кулі? 4. Які проблеми виникають із зростанням народонаселення?

Серед важливих соціальних проблем слід звернути увагу на проблему сільськогосподарських земель (скорочення кількості землі, придатної для землекористування, ерозія ґрунтів, використання добрив і пестицидів тощо). Подумайте над питанням: чи може Земля прогодувати всіх її мешканців? Зупиніться на проблемі боротьби з голодом та хворобами, збереження пам'яток культури, мов народів і народностей.

Термінологічний словник: глобальний, глобалізація, мілітаризація, конверсія, екологія, екологічні проблеми, міжнародний тероризм, демографічна проблема, народонаселення.

Література

Всемирная история / Под ред. акад. Г.Б. Поляка и проф. А.Н. Марковой. – М.: Юнити, 2000.

Політологія: Підручник для вищих навчальних закладів (будь-яке видання).

Екологія: Підручник (будь-яке видання).

Економічна географія: Підручник (будь-яке видання).